

Maciej Bendorf-Bundorf
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
ORCID: 0000-0002-7475-4986

Ekologiczne zamówienia publiczne na tle zasady równego traktowania i uczciwej konkurencji

Wprowadzenie

Instytucje publiczne w Europie każdego roku wydają równowartość 14% PKB Unii Europejskiej dokonując zakupów dostaw, usług lub robót budowlanych¹. Zamówienia publiczne mogą stanowić skuteczny instrument kształtowania trendów produkcyjnych i konsumpcyjnych. Połączony z siłą nabywczą sektora publicznego wzrost popytu na ekologiczne usługi i towary doprowadzić ma do stworzenia lub powiększenia rynków dla przyjaznych środowisku produktów i usług, zachęcając przedsiębiorców w skali ogólnoeuropejskiej do rozwijania ekologicznych technologii. Osiągnięcie bardziej zrównoważonego wykorzystywania surowców i zasobów naturalnych należy uznać za szczególnie korzystne zarówno dla środowiska, jak i całej gospodarki, może bowiem stworzyć warunki do powstania gospodarek „ekologicznych”. Zmiany w tym zakresie mogłyby pociągnąć za sobą pozytywne konsekwencje w postaci wzrostu konkurencyjności europejskiego przemysłu, stymulując działania innowacyjne w sektorze technologii ekologicznych. Efektywne pod względem kosztów ekologiczne zamówienia publiczne powinny uwzględniać koszty cyklu życia produktów, obejmując cenę zakupu, koszty powiązane (np. dostawę, instalację, oddanie do użytkowania), koszty operacyjne (np. koszt energii, konserwacji, części zamiennych) oraz koszty zakończenia użytkowania (czyli koszt wycofania z eksploatacji oraz usunięcia lub likwidacji). Wskazany cykl życia stanowi podstawę do ustalenia bardziej ekologicznego charakteru zamawianych produktów, jednocześnie pokazując, że towary ekologiczne w dłuższej perspektywie często okazują się tańsze od ich nieekologicznych substytutów. Wprowadzanie środowiskowych

¹ Z. Raczkiwicz, *Ekologiczne zakupy*, „Przetargi Publiczne” 2016, nr 8, s. 60.

kryteriów do zamówień publicznych może ponadto wywierać wpływ wykraczający poza sektor publicznych zakupów, prowadząc do szerszego wykorzystywania standardów ekologicznych na rynku zakupów prywatnych².

Proekologiczna instrumentalizacja zamówień publicznych powinna jednak następować w zgodzie z podstawową funkcją systemu publicznych wydatków, jaką jest zapewnienie jak najszerszego dostępu do krajowych rynków dla wykonawców z całej Unii Europejskiej. Jakikolwiek ograniczenia w tym zakresie mogą pociągać za sobą uszczerbek w efektywności systemu zamówień publicznych. Izolacja krajowych rynków i wyłączenie konkurencji ze strony zagranicznych wykonawców może powodować, że składane w ramach konkretnego postępowania oferty będą zawierać ceny wyższe niż oferty składane w warunkach presji ze strony wykonawców również z innych państw UE. W tym kontekście fundamentalne znaczenie ma zasada równego traktowania i uczciwej konkurencji, która stanowi bezwzględna wytyczną wobec działań zamawiającego w każdym z prowadzonych postępowań zamówieniowych.

Zmiany klimatyczne stanowią obecnie jedno z ważniejszych zagrożeń dla świata. Odpowiedzialność za środowisko spoczywa w głównej mierze na państwach rozwiniętych, w szczególności że to one doprowadziły do zmian klimatycznych, jak również dysponują środkami i możliwościami wprowadzenia korzystnych dla środowiska innowacyjnych technologii i praktyk w gospodarce. Przyjąć przy tym należy, że globalne problemy ochrony środowiska, stanowiąc wspólny cel, powinny być rozwiązywane na arenie międzynarodowej³. Dbłość o środowisko naturalne oraz ekologiczną świadomość należy w obecnych czasach uznać za fundamentalne cele państw na całym świecie⁴.

Strategia „Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu”⁵, jako jeden z priorytetowych celów w ramach zintegrowanej Europy, wskazuje na wspieranie niskoemisyjnej gospodarki, opartej na skutecznej konkurencji, wiedzy i innowacjach oraz posiadającej wysoki poziom zatrudnienia⁶. Zamówienia publiczne uznawane są za istotny element rynku, który może w znaczący sposób przyczynić się do skutecznej realizacji zakładanych celów.

Efektywna promocja rozwiązań ekologicznych powinna następować w warunkach ujednoczenia kryteriów środowiskowych w skali ogólnoeuro-

² Komunikat Komisji Europejskiej *Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska* [COM (2008) 400], s. 3.

³ J. Ciechanowicz-McLean, *Węzłowe problemy prawa ochrony klimatu*, „Studia Prawno-ustrojowe” 2017, nr 37, s. 7–8.

⁴ M. Magdziarz, *Zielone zamówienia publiczne*, „Przetargi Publiczne” 2015, nr 12, s. 19.

⁵ Komunikat Komisji Europejskiej *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* [COM (2010) 2020].

⁶ Szerzej na temat klauzul społecznych w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego zob. M. Bendorf-Bundorf, *Instrumentalizacja zamówień publicznych w kontekście polityki społecznej Unii Europejskiej*, „Studia Prawnoustrojowe” 2014, nr 24, s. 147–159.

pejskiej. Zdaniem Komisji Europejskiej to warunek zagwarantowania uczciwej konkurencji pomiędzy wykonawcami ze wszystkich państw członkowskich UE⁷. W dniu 28 marca 2014 r. opublikowano w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej nowy pakiet dyrektyw regulujących procedury udzielania zamówień publicznych: dyrektywy 2014/24/UE⁸ (tzw. dyrektywa klasyczna) oraz dyrektywy 2014/25/UE⁹ (tzw. dyrektywa sektorowa). Zasadniczo jako główne cele nowych dyrektyw zamówieniowych wskazać można poprawę efektywności publicznych wydatków¹⁰ oraz ułatwienie zamawiającym wykorzystywania zamówień publicznych jako instrumentu do realizacji celów m.in. z zakresu ochrony środowiska¹¹.

Podstawowym aktem prawnym regulującym procedury udzielania zamówień publicznych w Polsce jest ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych¹². Prośrodowiskowe działania legislacyjne były szczególnie widoczne w nowelizacji ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r.¹³ Uzasadniając wprowadzenie nowych rozwiązań, ustawodawca wskazał na – wynikającą z obowiązku implementacji dyrektyw – konieczność promowania i realnego wykorzystywania pozaekonomicznych celów zamówień publicznych takich jak m.in. ochrona środowiska. Cel ten ma być osiągnięty w szczególności poprzez położenie nacisku na wybór oferty najkorzystniejszej, uwzględniającej nie tylko cenę lub koszt, ale także inne aspekty, oraz promocję wykorzystywania przyjaznych dla środowiska sposobów produkcji¹⁴.

Zasada równego traktowania i uczciwej konkurencji w Prawie zamówień publicznych

Zasada równego traktowania i uczciwej konkurencji uregulowana jest w art. 7 Pzp. Wynikają z niego dwa zasadnicze obowiązki zamawiającego: równe traktowanie podmiotów starających się o udzielenie zamówienia pu-

⁷ M. Wieloński, *Europejskie prawo zamówień publicznych jako narzędzie polityki społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej*, Warszawa 2013, s. 156.

⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. U. UE L Nr 94, s. 65 ze zm.).

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz. U. UE L Nr 94, s. 243 ze zm.).

¹⁰ W szczególności dzięki promocji pozacenowych kryteriów oceny ofert.

¹¹ Szerzej zob. M. Olejarz (red.), *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej po modernizacji – nowe unijne dyrektywy koordynujące procedury udzielania zamówień publicznych*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2014, s. 7–9.

¹² T.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1986, dalej również jako: Pzp.

¹³ Dokonana na mocy ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1020).

¹⁴ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 366).

blicznego oraz przygotowanie i przeprowadzenie postępowania zamówieniowego w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji w zgodzie z zasadami proporcjonalności i przejrzystości. W szczególności w zakresie dokonywania opisu przedmiotu zamówienia, określania kryteriów oceny ofert czy wprowadzania podmiotowych warunków udziału w postępowaniu, zamawiający ma zapewnić, że wykonawcy nie będą dyskryminowani, a czynniki konkurencji wywra efektywny wpływ na wynik postępowania w postaci wyboru oferty rzeczywiście najkorzystniejszej¹⁵.

Zasada równego traktowania i uczciwej konkurencji stanowi rozwinięcie ustanowionej w art. 32 Konstytucji RP¹⁶ zasady równości i niedyskryminacji, jak również jest ściśle związana z obowiązującą w Unii Europejskiej zasadą niedyskryminacji pośredniej i bezpośredniej¹⁷ wynikającą z art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹⁸. Oczywiście jest także jej powiązanie z regulacjami wtórnego prawa UE, mianowicie z art. 18 dyrektywy 2014/24/UE, który wskazuje, że instytucje zamawiające zapewniają równe i niedyskryminacyjne traktowanie wykonawców oraz działają w sposób przejrzysty i proporcjonalny. Dyrektywa zakazuje przy tym organizowania zamówień w sposób mający na celu sztuczne zawężanie konkurencji, uznając przy tym, że konkurencja została sztucznie zawężona, gdy zamówienie było zorganizowane z zamiarem nieuzasadnionego działania na korzyść lub niekorzyść niektórych wykonawców.

Aspekty środowiskowe w opisie przedmiotu zamówienia

Uwagi ogólne

Przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego rozpoczyna się od dokonania opisu przedmiotu zamówienia. Odpowiednio zdefiniowany przedmiot wpływa na prawidłowość całego procesu zakupowego, w szczególności z punktu widzenia postulatu jego efektywności. Przyjąć bowiem należy, że podstawowym celem tej czynności jest zapewnienie, że określona dostawa, usługa lub robota budowlana w pełni zaspokoi określone zaopatrzenie instytucji zamawiającej.

Opis przedmiotu zamówienia dokonywany musi być jednak zgodnie z zasadami określonymi w Prawie zamówień publicznych, przede wszystkim w art. 29 Pzp. Przepis wprowadza generalną wytyczną, zgodnie z którą

¹⁵ Por. A. Zdebel-Zygmunt, [w:] A. Zdebel-Zygmunt, J. Rokicki, *System zamówień publicznych w Polsce*, Warszawa 2014, s. 267 i n.

¹⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

¹⁷ Szerzej zob. A. Soltysińska, *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej*, Kraków 2004, s. 130 i nn.

¹⁸ Dz. U. UE. C Nr 326, s. 47.

przedmiot zamówienia powinien być jednoznaczny, wyczerpujący, opisany za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń, przy uwzględnieniu wszystkich wymagań i okoliczności, które mogą mieć wpływ na sporządzenie oferty. Istotny w kontekście omawianego zagadnienia jest ustęp 2 tego przepisu, który zakazuje opisywania przedmiotu zamówienia w sposób, który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję¹⁹.

Możliwość proekologicznego opisu przedmiotu zamówienia określona została *expressis verbis* w art. 29 ust. 4 Pzp, zgodnie z którym zamawiający może wprowadzić do opisu przedmiotu wymagania związane z realizacją zamówienia, które mogą obejmować w szczególności aspekty środowiskowe. Nowelizacja ustawy z 2016 r. wprowadziła nowe rozwiązania odnośnie sporządzania opisu przedmiotu, które dodatkowo podkreślają prośrodowiskowe możliwości zamawiającego w tym zakresie. Mianowicie, art. 30 ust. 1 Pzp określa jako jeden ze sposobów opisywania przedmiotu zamówienia, metodę polegającą na określeniu wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności, w tym wymagań środowiskowych, pod warunkiem że podane parametry są dostatecznie precyzyjne, aby umożliwić wykonawcom ustalenie przedmiotu zamówienia, a zamawiającemu udzielenie zamówienia²⁰.

W zależności od tego co stanowi przedmiot konkretnego postępowania zamówieniowego, wskazać można na różne aspekty mogące mieć wpływ na środowisko. Przykładowo wprowadzić można wymogi obejmujące takie kwestie jak: skład oraz pochodzenie materiałów, możliwość recyklingu, opakowanie (np. wymóg opakowań szklanych), przebieg procesów produkcji, poziom zużycia zasobów przez przedmiot zamówienia w trakcie jego użytkowania (np. energia lub woda), trwałość produktu i okres jego użytkowania. Interesującym przejawem ekologicznego zamówienia jest wprowadzenie warunku określonych godzin dostaw, np. poza godzinami natężonego ruchu drogowego, co pozwoli na ograniczenie zużycia paliwa oraz obniży poziom emisji spalin przez pojazdy wykorzystywane do realizacji zamówień. Wskazany katalog należy uznać za jedynie przykładowy. Ma on jednak pokazać, że proekologiczny opis przedmiotu zamówienia nie zawsze musi przyjmować formy skomplikowanych zapisów specyfikacji i może zostać dokonany z wykorzystaniem względnie prostych narzędzi i sformułowań²¹.

Należy jednak pamiętać, że swoboda definiowania przedmiotu zamówienia publicznego, w tym w zakresie wprowadzania wymagań o ekologicznym charakterze, jest ograniczona przez obowiązek przestrzegania zasady uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wszystkich wykonawców. Określane wymagania w zakresie standardów środowiskowych nie mogą stano-

¹⁹ J. Pieróg, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 265 i nn.

²⁰ P. Granecki, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 421.

²¹ Urząd Zamówień Publicznych, *Stan zrównoważonych zamówień publicznych w 2017 roku – raport*, Warszawa 2018, s. 11–12.

wić środka, który bezpośrednio lub pośrednio utrudnia dostęp wykonawcom do rynku zamówień publicznych. Oznacza to przede wszystkim, że standardy ekologiczne, których wymaga spełnienia się, muszą pozostawać w związku z przedmiotem zamówienia. Dopuszczalność wprowadzania omawianych warunków do opisu przedmiotu uzależniona jest ponadto od sformułowania ich w sposób niedyskryminujący, umożliwiając spełnienie wymogów przez wszystkich wykonawców, niezależnie od kraju ich pochodzenia lub siedziby.

Ekoetykiety

W wyniku nowelizacji Pzp z 2016 r. wprowadzony został nowy instrument, który zamawiający może wykorzystać przy sporządzaniu opisu przedmiotu zamówienia. Zgodnie z art. 30a Pzp, w przypadku zamówień o szczególnych cechach, zamawiający może wskazać w opisie przedmiotu zamówienia w kryteriach oceny ofert lub w warunkach realizacji zamówienia na określone oznakowanie. Pojęcie oznakowania na potrzeby ustawy definiuje jej art. 2 pkt 16 jako zaświadczenie, poświadczenie lub każdy inny dokument potwierdzający, że obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają określone wymogi.

W pierwszej kolejności może pojawić się pytanie o znaczenie wykorzystanego w przepisie sformułowania „zamówienia o szczególnych cechach”. Ustawa nie precyzuje bowiem, jakie szczególne cechy uzasadniają wprowadzenie wymogu oznakowania. Pamiętać jednak należy, że dana regulacja stanowi implementację do krajowego porządku prawnego art. 43 dyrektywy 2014/24/UE, w którym to wprost wskazano, że szczególne cechy zamówienia obejmują m.in. jego cechy środowiskowe. Zasadne wydaje się przedstawienie różnicy w terminologii, która występuje pomiędzy dyrektywą a krajową ustawą. W miejsce bowiem polskiego „oznakowania”, dyrektywa używa sformułowania „etykieta”, jednak różnica w nazewnictwie nie pociąga za sobą żadnych istotnych konsekwencji w praktycznym zastosowaniu przepisów. Dyrektywa definiuje bowiem pojęcie etykiety w sposób analogiczny do definicji „oznakowania” w Prawie zamówień publicznych²².

Dyrektywa, w odróżnieniu od krajowej ustawy, określa definicję pojęcia, które pozostaje w funkcjonalnym związku z omawianym zagadnieniem ekologicznego oznakowania. W myśl jej art. 2 ust. 1 pkt 24 „wymóg lub wymogi dotyczące etykiet” oznaczają wymogi, które dany obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura muszą spełniać, by uzyskać odnośną etykietę. Przyjąć zatem należy, że etykieta (oznakowanie) stanowi dokument przedmiotowy, bowiem odnosi się do przedmiotu zamówienia publicznego lub jego

²² Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 23 Dyrektywy 2014/24/UE etykieta oznacza dowolny dokument, zaświadczenie lub poświadczenie potwierdzające, że dany obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają określone wymogi.

określonej części. Oznakowania dotyczące procesu lub procedury mogą co prawda pośrednio przekładać się na zdolność wykonawcy zamówienia publicznego, jednakże wyłącznie w kontekście oceny warunków, które oferowane usługi lub produkty muszą spełniać²³.

Pośród wykorzystywanych w postępowaniach zamówieniowych oznakowań o ekologicznym charakterze wyróżnia się ekoetykiety, czyli znaki jakościowe, z wykorzystaniem których oznacza się produkty wykazujące się spełnianiem kryteriów ekologicznych w ponadprzeciętnym stopniu. Przykładem takiego oznakowania mogą być takie etykiety jak: EU Ecolabel, które jest oficjalnym europejskim wyróżnieniem stosowanym wobec produktów cechujących się ograniczonym wpływem na środowisko, Energy Star – znakujące energooszczędne produkty RTV i AGD, jak również certyfikat Fairtrade – zapewniający, że dany produkt został wytworzony w zgodzie ze standardami sprawiedliwego handlu. Spośród najbardziej znanych oznakowań gotowych obiektów budowlanych wymienić należy: LEED²⁴ (Leadership in Energy and Environmental Design), BREEAM²⁵ (Building Research Establishment Environmental Assessment Method), DGNB²⁶ (Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen)²⁷.

Wykorzystując instytucję oznakowania w ramach opisu przedmiotu zamówienia, zamawiający ma obowiązek zapewnić, że spełnione są wszystkie warunki określone w art. 30a ust. 1 Pzp. Mianowicie, wymagania w zakresie etykiet mogą odnosić się wyłącznie do kryteriów pozostających w związku z przedmiotem zamówienia oraz muszą być odpowiednie dla określenia cech zamawianych robót budowlanych, usług czy dostaw. Wymagania w zakresie oznakowania muszą przy tym być oparte na obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriach. Dodatkowo, wymagane oznakowanie musi być dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron, a warunki jego przyjmowania oparte powinny być na zasadach otwartej i przejrzystej procedury, w której uczestniczyć mogą wszystkie zainteresowane podmioty²⁸. Konieczne jest ponadto, aby wymagania dotyczące oznakowania określone były przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o oznakowanie nie może wywierać decydującego wpływu.

Powyższe warunki pozostają w funkcjonalnym związku ze wskazanym zakazem opisywania przedmiotu zamówienia, w sposób który mógłby utrud-

²³ A. Soltysińska, [w:] A. Soltysińska, H. Talago-Sławoj (red.), *Europejskie prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 416–417.

²⁴ Certyfikat amerykański.

²⁵ Certyfikat brytyjski.

²⁶ Certyfikat niemiecki.

²⁷ E. Wiktorowska, [w:] I. Skubiszak-Kalinowska, E. Wiktorowska (red.), *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 493.

²⁸ W tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe.

niać uczciwą konkurencję. Co za tym idzie, wykorzystywanie etykietowania nie powinno stanowić mechanizmu ograniczania dostępu do danego zamówienia publicznego, utrudniając lub wyłączając możliwość konkurowania niektórym wykonawcom jedynie na podstawie arbitralnej decyzji zamawiającego. Taki był bowiem zamiar ustawodawcy, który – wprowadzając omawiany przepis – wyraźnie wskazał, że zamawiający ma obowiązek akceptowania wszystkich etykiet (np. zaświadczeń) przekazanych przez wykonawcę, które potwierdzają, że dane roboty budowlane, dostawy lub usługi spełniają określone oznakowanie (wymogi). Z kolei w sytuacji gdy wykonawca z przyczyn od niego niezależnych nie będzie mógł uzyskać określonego przez zamawiającego oznakowania lub oznakowania równoważnego, zamawiający jest obowiązany akceptować wszystkie środki dowodowe wskazane przez wykonawcę, o ile udowodni, że roboty budowlane, dostawy lub usługi, które mają zostać przez niego wykonane, spełniają wymagania określonego oznakowania lub określone wymagania wskazane przez zamawiającego²⁹.

Celem udowodnienia równoważności, zamawiający ma prawo wymagać od wykonawcy przedstawienia dowodów, które są zweryfikowane przez osoby trzecie. W sytuacji gdy wykonawca nie ma możliwości uzyskania zaświadczeń lub raportów z testów w wymaganym terminie, zamawiający powinien zezwolić na przedstawienie innych środków dowodowych, w szczególności dokumentację techniczną producenta. Uwarunkowane jest to jednak wykazaniem przez wykonawcę, że dostawy, usługi lub roboty budowlane są zgodne z wymogami lub kryteriami określonymi w specyfikacji technicznej, kryteriach udzielenia zamówienia lub w warunkach jego realizacji. Istotne przy tym jest, że w przypadku gdy wskazane przez zamawiającego oznakowanie obejmuje dodatkowo wymagania, które nie są związane z przedmiotem zamówienia, zasadniczo zamawiający nie może jego żądać. Za dopuszczalne należy jednak uznać takie sporządzenie opisu przedmiotu zamówienia, które odsyłać będzie jedynie do tych wymagań oznakowania lub określonych jego części, które związek z przedmiotem wykazują oraz są właściwe dla określenia cech dostaw, usług lub robót budowlanych³⁰.

Istotny w kontekście omawianego zagadnienia jest wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 10 maja 2012 r.³¹, w którym stwierdzono, że wszystkie warunki i zasady postępowania przetargowego powinny być zapisane w ogłoszeniu o zamówieniu lub w specyfikacji w sposób jasny, precyzyjny i jednoznaczny, który po pierwsze, pozwoli wszystkim rozsądnie poinformowanym i wykazującym zwykłą staranność wykonawcom na zrozumienie ich dokładnego zakresu i dokonanie ich wykładni w taki sam sposób,

²⁹ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy..., op. cit.

³⁰ E. Wiktorowska, [w:] I. Skubiszak-Kalinowska, E. Wiktorowska, op. cit., s. 492–493.

³¹ Sygn. akt. C-368/10.

a po drugie, umożliwi instytucji zamawiającej faktyczne sprawdzenie, czy oferty odpowiadają kryteriom, którym podlega dany przetarg. W danej sprawie Trybunał orzekł, że zamawiający ustanowił specyfikację techniczną z naruszeniem przepisów wymagając, by produkty podlegające dostawie oznaczone były określoną ekoetykietą, nie opisując jednak szczegółowych specyfikacji. Dodatkowo wadliwość działania zamawiającego została orzeczona w odniesieniu do kryteriów udzielenia zamówienia, bowiem przewidział on, że oznaczenie niektórych produktów podlegających dostawie wskazaną etykietą prowadzić będzie do przyznania określonej liczby punktów w ramach wyboru oferty najkorzystniejszej ekonomicznie, jednakże nie wyszczególniając przy tym kryteriów, na których opierają się etykiety, ani nie dopuszczając, by można było przedstawić każdy adekwatny dowód celem wykazania, że dany produkt spełnia owe kryteria³².

Ekologiczne kryteria oceny ofert

Jedną z najistotniejszych zmian wprowadzonych nowelizacją Pzp z 2016 r., która niewątpliwie przyczynić się może do wzrostu uwzględniania aspektów ekologicznych w udzielanych zamówieniach, zawiera art. 91 Pzp. Przepis określa kryteria, na podstawie których zamawiający dokonuje wyboru oferty najkorzystniejszej. Treść obowiązujących przepisów podyktowana jest dążeniem do ograniczenia wykorzystywania przez zamawiających ceny jako jedyne kryterium oceny ofert, co w praktyce przekładało się na spadek efektywności zamówień publicznych poprzez nabywanie dostaw, usług lub robót budowlanych, które nie wykazywały odpowiednich cech jakościowych, jak również nie spełniały odpowiednich standardów ekologicznych.

Zgodnie ze wskazanym przepisem, zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą na podstawie kryteriów oceny ofert określonych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, przy czym kryteriami oceny ofert są cena lub koszt albo cena lub koszt i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, w szczególności aspekty środowiskowe, w tym efektywność energetyczna przedmiotu zamówienia. Szczególnie istotny jest art. 91 ust. 2a Pzp, zgodnie z którym zamawiający³³ może zastosować kryterium ceny jako jedyne kryterium oceny ofert lub jako kryterium o wadze przekraczającej 60% wyłącznie w sytuacji kumulatywnego spełnienia następujących warunków:

– w opisie przedmiotu zamówienia określone zostały standardy jakościowe w odniesieniu do wszystkich istotnych cech przedmiotu zamówienia,

³² Wskazany wyrok wydany był co prawda w oparciu o już nieobowiązujące dyrektywy zamówieniowe, jednak przedstawione tezy pozostają aktualne również w obecnym stanie prawnym.

³³ Zaliczany do jednostek sektora finansów publicznych, innych państwowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej lub stanowiący związek takich podmiotów.

– w załączniku do protokołu wykazano, w jaki sposób uwzględniono w opisie przedmiotu zamówienia koszty cyklu życia³⁴.

Należy jednak mieć na uwadze, że aspekty środowiskowe stanowią tylko jedno z pozacenowych kryteriów, które mogą zostać wykorzystane przez zamawiającego w celu spełnienia obowiązku określonego w ustępie 2a omawianego przepisu. Praktyka pokazuje, że mimo nowych rozwiązań prawnych, wykorzystywanie ekologicznych kryteriów oceny ofert nadal występuje zbyt rzadko. Zasadne jest jednak stwierdzenie, że upowszechnianie oraz wykorzystywanie pozacenowych kryteriów oceny ofert stanowi proces złożony i długofalowy. W dłuższej perspektywie przełożyć się on może na zwiększenie jakości nabywanych robót budowlanych, dostaw lub usług, jak również osiągnięcie innych celów istotnych z perspektywy prawidłowego funkcjonowania państwa³⁵, w szczególności w zakresie ochrony środowiska.

Wraz ze wzrostem wykorzystywania kryteriów oceny ofert innych niż wyłącznie cena, rośnie ryzyko wystąpienia szeregu nieprawidłowości, w tym w zakresie zasady równego traktowania i uczciwej konkurencji. Przykładowo, wskazać można wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 9 lipca 2018 r.³⁶, w którym stwierdzono, że zamawiający ma obowiązek określić kryteria oceny ofert w sposób jasny i precyzyjny, są to bowiem postanowienia, które bezpośrednio przekładają się na szanse na uzyskanie zamówienia. Doprecyzowywanie tych postanowień czy tym bardziej nadawanie im znaczenia niewyrażonego w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, dopiero na etapie oceny ofert, jest niedopuszczalne i godzi w zasadę uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców.

W wyroku z dnia 15 marca 2018 r.³⁷ Izba postawiła tezę, zgodnie z którą kryteria oceny ofert powinny preferować rzeczy istotne dla zamawiającego, związane z przedmiotem zamówienia. Ustalone przez zamawiającego kryteria pozacenowe powinny być uzasadnione nie tylko z punktu widzenia preferencji zamawiającego, ale także jego uzasadnionych potrzeb. W katalogu „uzasadnionych potrzeb” zamawiającego wymienić jednak można cechy ekologiczne przedmiotu zamówienia. Taka teza została potwierdzona w wyroku Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 16 stycznia 2018 r.³⁸, w którym stwierdzono, że zamawiający ma pełne prawo do takiego ustalania kryteriów oceny

³⁴ Wskazane ograniczenie nie znajduje zastosowania w przypadkach określonych w art. 72 ust. 2 (zapytanie o cenę) i art. 80 ust. 3 (licytacja elektroniczna), kiedy to zamawiający udziela zamówienia wykonawcy, który zaoferował najniższą cenę.

³⁵ G. Matejczuk, *Pozacenowe kryteria oceny ofert na dostawy i usługi*, „Przetargi Publiczne” 2018, nr 4, s. 16–17. Zob. również: G. Mazurek, *Ekologiczne kryteria oceny ofert*, „Przetargi Publiczne” 2014, nr 1, s. 21–23.

³⁶ Sygn. akt KIO 1232/18.

³⁷ Sygn. akt KIO 365/18.

³⁸ Sygn. akt KIO 7/18.

ofert, które w jego ocenie spełnią zamierzenia wynikające z realizacji przedmiotu zamówienia. Aspekty środowiskowe, które wskazał ustawodawca, to również dbałość o to, aby przedmiot zamówienia realizowany był środkami (pojazdami) jak najnowszymi lub legitymującymi się jak najwyższymi normami emisji spalin, tak aby faktyczna dbałość o ochronę środowiska znalazła swoje rzeczywiste odzwierciedlenie. Zgodnie bowiem z przepisem art. 91 ust. 2c Pzp, kryteria oceny ofert są związane z przedmiotem zamówienia, jeżeli dotyczą robót budowlanych, dostaw lub usług, które mają być zrealizowane w ramach tego zamówienia, we wszystkich aspektach oraz w odniesieniu do poszczególnych etapów ich cyklu życia, w tym procesu produkcji, dostarczania lub wprowadzania na rynek, nawet jeżeli nie są istotną cechą przedmiotu zamówienia. Powyższe oznacza, że kryterium dotyczące emisji spalin dla pojazdów, które będą realizowały przedmiot zamówienia, ma bezpośredni związek z przedmiotem zamówienia, albowiem to tymi pojazdami wykonawca będzie wykonywał czynności zlecane przez zamawiającego.

Klauzule środowiskowe przy podmiotowej kwalifikacji wykonawców

Ekologiczne warunki udziału w postępowaniu

Zasady równego traktowania i uczciwej konkurencji nie można traktować w sposób absolutny w tym sensie, że ustawa nie zobowiązuje do udzielenia zamówienia publicznego każdemu wykonawcy, w tym takiemu, który nie gwarantuje należytego jego wykonania. Prawo zamówień publicznych określa warunki, od których uzależniona jest możliwość ubiegania się o udzielenie zamówienia. Żądając ich spełnienia zamawiający nie narusza wskazanej zasady, o ile stosowane kryteria są obiektywne, wynikające z charakteru i zakresu zamówienia, którego wykonanie wymaga od wykonawcy odpowiedniego doświadczenia, wiedzy czy technologii³⁹.

W ramach podmiotowej kwalifikacji wykonawców wykorzystane mogą być warunki związane z ochroną środowiska. Zasadniczo dostęp do określonego zamówienia publicznego posiadają wyłącznie wykonawcy, którzy spełniają warunki udziału w postępowaniu oraz nie podlegają wykluczeniu. Zamawiający określając podmiotowe warunki ubiegania się o dane zamówienie jest zobowiązany je wskazać w ogłoszeniu o zamówieniu lub w zaproszeniu do potwierdzenia zainteresowania. Stawiane warunki mogą w szczególności

³⁹ T. Kwieciński, [w:] *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, T. Czajkowski (red.), Urząd Zamówień publicznych, Warszawa 2007, s. 76–82. Zob. również: M. Guziński (red.), *Zamówienia publiczne jako przedmiot regulacji prawnej*, Łódź 2012, s. 110–111.

dotyczyć zdolności technicznej lub zawodowej wykonawców. Zgodnie z art. 22d ust. 1 Pzp zamawiający może postawić minimalne warunki dotyczące wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, doświadczenia, potencjału technicznego wykonawcy lub osób skierowanych przez wykonawcę do realizacji zamówienia, umożliwiające realizację zamówienia na odpowiednim poziomie jakości. Wskazane kryteria mogą dotyczyć aspektów środowiskowych, w szczególności w zakresie wiedzy czy doświadczenia, jak również posiadanych do dyspozycji urządzeń. Bezpośredni wpływ na sposób realizacji zamówienia zgodny z wymogami ochrony środowiska posiada warunek dotyczący wdrożenia środków zarządzania środowiskowego. Zgodnie bowiem z rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia⁴⁰, w celu potwierdzenia spełnienia przez wykonawcę warunków udziału w postępowaniu zamawiający może żądać w szczególności wykazu środków zarządzania środowiskowego, które wykonawca będzie mógł zastosować w celu wykonania zamówienia publicznego.

Należy jednak pamiętać, że przy określaniu warunków udziału w postępowaniu swoboda zamawiającego nie jest nieograniczona. Przepisy Prawa zamówień publicznych rygorystycznie podchodzą do kwestii zakresu i sposobu kontroli spełnienia warunków, co wynika ze wskazanego rozporządzenia oraz określonego w nim katalogu możliwych do żądania dokumentów potwierdzających. Ponadto trzeba mieć na uwadze, że wprowadzane warunki muszą pozostawać w związku z przedmiotem danego zamówienia publicznego oraz muszą spełniać kryterium proporcjonalności w odniesieniu do jego zakresu i wartości⁴¹. Krajowa Izba Odwoławcza w wyroku z dnia 24 listopada 2014 r.⁴² stwierdziła, że opis sposobu oceny spełniania warunków udziału w postępowaniu powinien być związany z przedmiotem zamówienia oraz proporcjonalny do jego przedmiotu. Opis ten powinien więc uwzględniać specyfikę przedmiotu zamówienia, jego zakres oraz stopień złożoności. Zamawiający nie może formułować wymagań przewyższających warunki wystarczające do należytego wykonania zamówienia. Wymagania te nie mogą być też zbyt liberalne i powodować, że do udziału w postępowaniu zostaną dopuszczeni wykonawcy, którzy nie są w stanie zrealizować zamówienie w sposób należyty. Warto w tym miejscu wskazać wyrok z dnia 17 lipca 2017 r.⁴³, w którym Krajowa Izba Odwoławcza przyjęła, że jakość świadczonych usług to nie tylko sprawność, niezawodność pojazdów, ale również ich ekologia użytkowania, to jest wpływ użytkowania na środowisko.

⁴⁰ Dz.U. z 2016 r. poz. 1126.

⁴¹ Urząd Zamówień Publicznych, *Stan zrównoważonych zamówień...*, s. 14.

⁴² Sygn. akt KIO 2358/14.

⁴³ Sygn. akt KIO 1339/17.

Opisane ograniczenia swobody zamawiającego w określaniu warunków udziału w postępowaniu stanowią rozwiązanie, które z perspektywy efektywności publicznych wydatków należy ocenić pozytywnie. Zamawiający ma bowiem możliwość wprowadzenia takich warunków podmiotowych, aby zapewnić, że o dane zamówienia ubiegać się będą wykonawcy, którzy dysponują odpowiednim doświadczeniem, urządzeniami czy też pracownikami, a co za tym idzie dają rękojmię prawidłowego zrealizowania zamówienia publicznego, również ze względu na jego wpływ na środowisko. W sposób oczywisty taka weryfikacja przyczynia się do realizacji postulatu efektywnego wydatkowania środków. Wyłączając jednak całkowitą swobodę w tym zakresie przepisy uniemożliwiają zamawiającemu takie określenie warunków, które w sposób nieuzasadniony zamykałoby dostęp do danego zamówienia, w skrajnych przypadkach nakierowując postępowanie na konkretnego wykonawcę. Warunkiem sine qua non efektywnych zamówień publicznych jest jak największe nasilenie czynników konkurencji pomiędzy wykonawcami ubiegającymi się o dany kontrakt. Wyłącznie w warunkach rywalizacji wykonawcy oferować będą najlepsze towary, usługi czy roboty budowlane po relatywnie niższych cenach. Brak presji ze strony konkurencji w danym postępowaniu powoduje, że zamawiający nie otrzyma ofert, spośród których wybrać można tę jedną, obiektywnie najkorzystniejszą na rynku⁴⁴.

Środowiskowe przesłanki wykluczenia z postępowania

Podmiotowa kwalifikacja wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia publicznego obejmuje ponadto ich weryfikację na podstawie przesłanek wykluczenia z postępowania. Z perspektywy zakresu zastosowania w praktyce oraz realnego wpływu na aspekty środowiskowe przepisy dotyczące wykluczenia wykonawców wykazują szczególne znaczenie. Wynika to bowiem z faktu, że w odróżnieniu od określania „zielonych” warunków udziału w postępowaniu, co uzależnione jest zasadniczo od oceny zasadności ich wprowadzenia dokonywanej przez zamawiającego, zastosowanie się do przepisów o wykluczeniu stanowi jego obowiązek, a nie tylko uprawnienie. Wskazać przy tym należy, że w przepisach Pzp regulujących podstawy wykluczenia wykonawców z postępowania znajdują się takie przesłanki, wobec których stwierdzenie ich próśrodowiskowej funkcji nie budzi wątpliwości.

Określone w art. 24 Pzp przesłanki wykluczenia podzielić można na dwie kategorie:

– przesłanki obligatoryjne, na podstawie których zamawiający ma obowiązek zweryfikować wykonawców w każdym prowadzonym postępowaniu zamówieniowym (ust. 1),

⁴⁴ Por. M. Bendorf-Bundorf, *Obowiązek udzielania zamówień publicznych przez fundacje i stowarzyszenia*, Olsztyn 2018, s. 98.

– przesłanki fakultatywne, których wprowadzenie w określonym postępowaniu zależy od decyzji zamawiającego⁴⁵ (ust. 5)⁴⁶.

W przypadku gdy w odniesieniu do określonego wykonawcy zostanie stwierdzone wystąpienie jednej z przesłanek, zamawiający ma obowiązek wykluczyć wykonawcę z postępowania, a złożona przez niego oferta uznawana jest za odrzuconą oraz nie jest brana pod uwagę w toku oceny ofert i wyboru najkorzystniejszej z nich.

Przesłanka o charakterze obligatoryjnym, która pełni prośrodowiskową funkcję, określona jest w art. 24 ust. 1 pkt 13 lit. a Pzp, zgodnie z którym zamawiający wyklucza z postępowania wykonawcę będącego osobą fizyczną, którego prawomocnie skazano w szczególności za określone przestępstwa przeciwko środowisku. Ustawa wskazuje przy tym, że wykluczenie nastąpić musi w przypadku skazania za przestępstwa opisane w Rozdziale XXII Kodeksu Karnego⁴⁷ obejmującym przestępstwa przeciwko środowisku (art. 181–188 KK), a więc przykładowo: zniszczenie środowiska przyrodniczego, zanieczyszczenie czy też przestępstwa związane z odpadami lub materiałami promieniotwórczymi. Należy przy tym wskazać, że podmiotowy zakres omawianego wykluczenia z postępowania rozszerza art. 24 ust. 1 pkt 14 Pzp, który stanowi, iż wykluczenie następuje również w odniesieniu do wykonawcy, jeżeli prawomocne skazanie za przestępstwa przeciwko środowisku nastąpiło wobec urzędującego członka jego organu zarządzającego lub nadzorczego, wspólnika spółki w spółce jawnej lub partnerskiej albo komplementariusza w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub prokurenta.

Wśród fakultatywnych przesłanek wykluczenia z postępowania, które związane są z postulatem ochrony środowiska wymienić należy podstawy wykluczenia określone w art. 24 ust. 5 pkt. 5–7 Pzp. Na podstawie tych przepisów zamawiający może wykluczyć z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wykonawcę będącego osobą fizyczną, którego prawomocnie skazano za wykroczenie przeciwko środowisku, jeżeli za jego popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny nie niższą niż 3000 złotych. Również w tym przypadku wykluczenie może ponadto nastąpić wobec wykonawcy, jeżeli wskazany warunek został spełniony w odniesieniu do urzędującego członka jego organu zarządzającego lub nadzorczego, wspólnika spółki w spółce jawnej lub partnerskiej albo komplementariusza w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub prokurenta. Dodatkowo ustawa daje zamawiającemu prawo do wykluczenia z postępowania wyko-

⁴⁵ Jeżeli zamawiający zamierza wykorzystać w postępowaniu fakultatywne przesłanki wykluczenia, jest on zobowiązany wskazać podstawy wykluczenia w ogłoszeniu o zamówieniu, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia lub w zaproszeniu do negocjacji.

⁴⁶ M. Lubieniecka, [w:] D. Grochalska, J. Jerka, J. Jerzykowski, G. Mazurek, Z. Pawlak, Z. Poppek, I. Skubiszak-Kalinowska, E. Wiktorowska, J. Wysocki (red.), *Prawo zamówień publicznych. Interpretacje, porady, komentarze, rekomendacje*, Warszawa 2018, s. 122–124.

⁴⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1600), dalej jako: KK.

nawcy, wobec którego wydano ostateczną decyzję administracyjną o naruszeniu obowiązków wynikających z przepisów prawa ochrony środowiska, jeżeli wymierzono tą decyzją karę pieniężną nie niższą niż 3000 złotych.

Z punktu widzenia polityki ochrony środowiska oraz promocji działań nastawionych na ekologiczne funkcjonowanie w obrocie społeczno-gospodarczym przedstawione przesłanki wykluczenia wykonawców z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego należy ocenić jako potencjalnie skuteczny mechanizm wywierania wpływu na sposób wykonywania działalności przez przedsiębiorców. Uzależnienie dostępu do rynku zamówień publicznych od przestrzegania przepisów oraz określonych norm oddziaływania na środowisko niewątpliwie stanowić może czynnik, który skutecznie wpłynie na potencjalnych wykonawców zamówień, motywując ich do działania zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska.

Zakończenie

Nowoczesne zamówienia publiczne powinny być realizowane w zgodzie z określonymi standardami środowiskowymi. W obecnym stanie prawnym system publicznych wydatków ma za zadanie realizować nie tylko funkcję nabywania dóbr i usług na potrzeby sektora publicznego, lecz również określone funkcje środowiskowe, w szczególności związane z promocją proekologicznych rozwiązań i technologii. Siła nabywcza sektora publicznego stymulować może proces rozwoju gospodarki przyjaznej środowisku, zachęcając przedsiębiorców do rozwijania ekologicznych technologii.

Jednak trzeba mieć na uwadze, że fundamentalnym celem skutecznie funkcjonującego systemu zamówień publicznych jest uzyskiwanie najlepszych efektów z ponoszonych nakładów. Należy przez to rozumieć jak najbardziej efektywne osiągnięcie celu zamówienia, którym zasadniczo jest zaspokojenie określonej potrzeby instytucji zamawiającej. Efektywność zamówień publicznych jest bezpośrednio związana z zasadą równego traktowania i uczciwej konkurencji. Wyłącznie bowiem w warunkach presji konkurencyjnej, oferty składane przez wykonawców wykazywać będą najlepszy stosunek jakości do ceny, a tym samym zamawiający będzie miał możliwość wyboru oferty obiektywnie najkorzystniejszej na danym rynku towarów czy usług.

Wykaz literatury

- Bendorf-Bundorf M., *Instrumentalizacja zamówień publicznych w kontekście polityki społecznej Unii Europejskiej*, „Studia Prawnoustrojowe” 2014, nr 24.
Bendorf-Bundorf M., *Obowiązek udzielania zamówień publicznych przez fundacje i stowarzyszenia*, Wyd. Prawa i Administracji UWM, Olsztyn 2018.

- Ciechanowicz-McLean J., *Węzłowe problemy prawa ochrony klimatu*, „Studia Prawno-ustrojowe” 2017, nr 37.
- Czajkowski T. (red.), *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2007.
- Granecki P., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2016.
- Grochalska D., Jerka J., Jerzykowski J., Mazurek G., Pawlak Z., Popek Z., Skubiszak-Kalinowska I., Wiktorowska E., Wysocki J. (red.), *Prawo zamówień publicznych. Interpretacje, porady, komentarze, rekomendacje*, Wiedza i Praktyka, Warszawa 2018.
- Guziński M. (red.), *Zamówienia publiczne jako przedmiot regulacji prawnej*, Kolonia Limited, Łódź 2012.
- Magdziarz M., *Zielone zamówienia publiczne*, „Przetargi Publiczne” 2015, nr 12.
- Matejczuk G., *Pozacenowe kryteria oceny ofert na dostawy i usługi*, „Przetargi Publiczne” 2018, nr 4.
- Mazurek G., *Ekologiczne kryteria oceny ofert*, „Przetargi Publiczne” 2014, nr 1.
- Olejarz M. (red.), *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej po modernizacji – nowe unijne dyrektywy koordynujące procedury udzielania zamówień publicznych*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2014.
- Pieróg J., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Raczkiewicz Z., *Ekologiczne zakupy*, „Przetargi Publiczne” 2016, nr 8.
- Skubiszak-Kalinowska I., Wiktorowska E., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Sołtysińska A., Talago-Sławoj H., *Europejskie prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Sołtysińska A., *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej*, Zakamycze, Kraków 2004.
- Urząd Zamówień Publicznych, *Stan zrównoważonych zamówień publicznych w 2017 roku – raport*, Warszawa 2018.
- Wieloński M., *Europejskie prawo zamówień publicznych jako narzędzie polityki społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej*, Poltex, Warszawa 2013.
- Zdebel-Zygmunt A., Rokicki J., *System zamówień publicznych w Polsce*, Difin, Warszawa 2014.

Summary

Environmental public procurement in the context of the principle of equal treatment and fair competition

Key words: environmental public procurement, equal treatment, fair competition.

The article presents the topic of green public procurement from the perspective of the principle of equal treatment and fair competition of economic operators participating in the public procurement procedure. Pro-ecological instrumentalisation of public procurement should take place in accordance with the basic function of the public procurement system, which is to ensure the widest possible access to national markets for operators from across the European Union.

The aim of the article is to present selected environmental clauses in public procurement and to evaluate them through the postulate of ensuring the efficiency of public expenditure. Environmental aspects should be considered at various stages of the procurement procedures. However, the effectiveness of public procurement is directly related to the principle of equal treatment and fair competition. Only under conditions of competitive pressure, tenders submitted by economic operators will show the best value for money, and the contracting authority will be able to select the objectively most advantageous tender.

